

Noen prosedyrer er trolig lite kjente for norske lesere, særlig «clamshell»-torakotomi som er standard i noen tjenester, og som er et aktuelt behandlingsprinsipp for penetrerende thoraxtraumer, der hvor slike skader er vanlig. Forfatterne understreker viktigheten av optimalisert første intubasjonsforsøk. Bruk av ryggbrett anbefales – klokkelig – begrenset til frigjørings- og redningsformål. Sjøkkbuksen, som de fleste av oss la vekk for mange år siden, anbefaler de for å stabilisere multiple, blødende brudd i underekstremiteter. Bruk av ultralyd prehospitalt er berørt i en kasuistikk, og omtalt som kjernekunnskap.

Illustrasjonene til enkelte prosedyrer, som intraossøs tilgang og blottlegging av vene, er for enkle til å være til særlig nytte og fremstilles langt bedre i enkelte andre lærebøker.

De kliniske standardene som forfatterne viser til, er oppdatert status for prehospital medisin. Søkelyset på det prehospitalt arbeidsmiljøet er like relevant hjemme som i Australia, selv om man finner enkelte organisatoriske forskjeller. Det gjelder særlig den medisinske nødmeldetjenesten, der Norge har et stort fortrinn ved at AMK-sentralene er så tett integrert med sykehus.

Ellis & Hoopers utgivelse utgjør et kjærkomment tilskudd til litteraturen innen prehospital akuttmedisin. Den er langt på vei den etterlengtede læreboken som fagfeltet mangler, og kan lett adapteres i moderne, problembaserte undervisningsmetoder for alle som er interessert i akuttmedisin utenfor sykehus. Leserkretsen bør være alle leger, sykepleiere og redningsmenn som arbeider i luftambulansetjenestene våre. Den bør også være av interesse for legevaktsleger i distriktene og studenter som er interessert i prehospitalt arbeid.

Per Christian Juvkam

Stiftelsen Norsk Luftambulans
og
Anestesiavdelingen, Ålesund

Viktig og aktuelt om barnevern

Øyvind Kvello

Barn i risiko

Skadelige omsorgssituasjoner. 442 s, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2010. Pris NOK 495
ISBN 978-82-05-40017-7

Nylig har saker i pressen minnet oss om barnevernets mange utfordringer og til dels dårlige renommé. Barnevern er faglig utfordrende og kan innebære store personlige belastninger. Samtidig har barneverntjenesten vært den som krever minst formell utdanning av samtlige kommunale tjenester, og gjennomtrekken har vært stor med mange uerfarne og nyutdannede i tjenesten. Det har inspirert forfatteren, Øyvind Kvello, til stor innsats. Han har hovedfag i pedagogikk, doktorgrad i utviklingspsykologi og en bred klinisk utdanning og erfaring fra flere ulike tjenester, bl.a. familie- og barnevern. Her har hans målsetting vært å skrive en praksisnær bok, med tanke på et bredt publikum, hvor relevant forskning bindes sammen med faglig resonnerment.

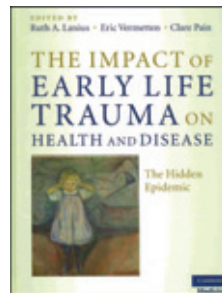
Hvert av de 13 kapitlene starter med en kort leserveiledning. Ved praksisnære eksempler og henvisning til aktuell forskning redegjør forfatteren for basale kunnskaper om barns utvikling og funksjon. Her er informasjon om beskyttelses- og risikofaktorer, vurdering av omsorgssituasjon og oppvekstbetingelser, mishandling, overgrep og psykiske lidelser hos barn og foreldre. I siste kapittel beskriver fagfolk fra 13 kommunale barneverntjenester i Norge praktiske erfaringer, bl.a. ved bruk av kartleggingsmalen slik den ble presentert i førsteutgaven i 2007. Dette kan sikkert tjene som inspirasjon

og være nyttig for andre som ønsker å implementere noe av kunnskapen. Kvellos mal for barnevernsutredningen er revidert og forenklet, basert på tilbakemeldinger fra studenter og ansatte i barnevernstjenester i samsvar med barnevernets egne behov og ønsker. Ved å benytte mange eksempler knyttes den teoretiske kunnskapen til den praktiske utredningen, og det er laget et forslag til hvordan en undersøkelsesfase på bakgrunn av meldinger kan gjennomføres.

Forfatteren har utvilsomt oppnådd mye av det han ønsker. Dette er en bok som kan ha stor verdi for mange som arbeider med barnets beste for øye, selv om det fortsatt er rom for forbedringer. Stikkordregisteret er mangelfullt med bare 103 stikkord. For en som ikke daglig jobber med barnevern og juss, hadde det vært greit å kunne slå opp ordlyden i barnevernlovens paragrafer. Som leser ville jeg ha foretrukket at den omfattende litteraturlisten (114 sider med ca. 1140 referanser), som nå kun er tilgjengelig på nettet, var oppdelt og trykt etter hvert kapittel. I denne paperbackutgaven er formatet nærmest kvadratisk, men bl.a. pga. de tallrike sjekklisene og informasjonsboksene ville den vært mer lesbar i A4-format. Det hadde den fortjent, for dette er et viktig bidrag til bedre kompetanse, samhandling og tidligere intervensjoner for barn i risiko.

Inger Helene Vandvik
Slependen

Den skjulte epidemien

Ruth A. Lanius, Eric Vermetten,
Claire Pain, red.

The impact of early life trauma on health and disease

The hidden epidemic. 334 s, tab, ill.
Cambridge: Cambridge University Press,
2010. Pris GBP 55
ISBN 978-0-521-88026-8

Det er lite som opprører vanlige voksne mennesker, leger og helsepersonell inkludert, mer enn å høre eller lese om misbruk og mishandling av barn. I Norge har vi nylig opplevd enda en rettssak i en lang rekke, knyttet til dette rystende emnet.

Og her er en tekst som går rett inn i kjernen av fenomenet; krenkende oppvekstvilkår og virkningen av slike erfaringer på barns utvikling, livsløp og helse. Boken er skrevet av en internasjonal elite i kunnskapsfeltet om sammenhenger mellom traumer og sykdom. Den samler forskere fra de ledende miljøene i verden, med bakgrunn i utviklingspsykologi, epidemiologi, genetik og epigenetik, klinisk psykiatri, sosiologi og nevrovitenskapene. Den forener 80 vitenskapelige stemmer, hovedsaklig fra USA, men også fra Canada, England, Australia, Nederland, Italia, Israel, Japan, Korea, Tyskland og New Zealand. Til sammen har de bidratt til 24 stramt og godt redigerte kapitler – med mellom 30 og 110 referanser, til sammen nær 2 000 – fra et bredt sammensatt kunnskapsfelt.

Det er tre hoveddeler, hver med to tematiske kapittelgrupper og avrundet med et kondensat skrevet av en «preses» i faget, kalt «bokens pepper og salt» av redaksjonen. Den første delen handler om tidlige barndomstraumers historikk og epidemiologi og den dokumenterte virkningen på mental og fysisk helse. Den andre delen omfatter biologiske tilnærminger til tidlige traumer med henblikk på følgene for barn henholdsvis voksne. I den tredje delen omtaler man kliniske perspektiver ved diagnostikk og behandling av traumer, både med henblikk på kliniske og sosiale følger og med henblikk på å redusere virkningen.

Forordet er skrevet av Vincent J. Felitti, indremedisiner og professor ved University of California i San Diego. Han er initiativtaker av The